

Національне агентство України з питань державної служби

Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ СЛУЖБИ
В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

Стислий огляд основних законодавчих та нормативно-правових актів,
спрямованих на професіоналізацію та розвиток управлінських кадрів
органів місцевого самоврядування

28.06.1996
Закон України № 254/96-ВР
«Про прийняття
Конституції України
і введення її в дію»

Прийняття Конституції України забезпечило місцевому самоврядуванню конституційний статус.

Закон визначив систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

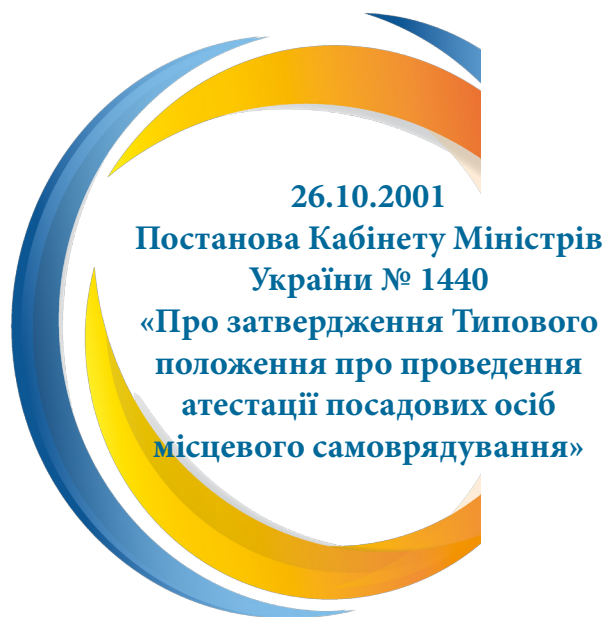
21.05.1997
Закон України № 280/97-ВР
«Про місцеве самоврядування в
Україні»

15.07.1997
Закон України № 452/97-ВР
«Про ратифікацію
Європейської хартії
місцевого самоврядування»

Ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування означала, що даний акт став частиною законодавства України, передбачивши необхідність забезпечення органів місцевого самоврядування висококваліфікованим персоналом з урахуванням особистих якостей та компетентності та створення належних можливостей професійної підготовки, винагороди та просування по службі.

Закон регулює правові, організаційні, матеріальні та соціальні умови реалізації громадянами України права на службу в органах місцевого самоврядування, визначає загальні засади діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування.

07.06.2001
Закон України № 2493
«Про службу в органах
місцевого самоврядування»

Згаданий документ прийнято з метою підвищення ефективності діяльності посадових осіб місцевого самоврядування та передбачає проведення один раз на 4 роки атестації, під час якої оцінюються результати роботи, ділові та професійні якості.

Закон визначив правові засади організації і діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування та їх добровільних об'єднань, їх взаємовідносин з державними органами та органами місцевого самоврядування.

16.04.2009
Закон України № 157-VIII
**«Про асоціації органів
місцевого самоврядування»**

Фактично, даний акт передбачив створення цілісної системи підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Основною метою створення згаданої системи стала необхідність задоволення потреб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у високопрофесійних та висококультурних працівниках, здатних компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам.

06.07.2011

**Розпорядження
Кабінету Міністрів України
№ 642-р «Про підвищення
кваліфікації державних
службовців та посадових осіб
місцевого самоврядування з
питань запобігання і протидії
проявам корупції
на державній службі та службі
в органах місцевого
самоврядування»**

Розпорядження передбачило обов'язковість для всіх категорій посадових осіб місцевого самоврядування підвищення кваліфікації з питань запобігання і протидії проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, а також розроблення відповідних навчальних програм.

Концепція була розроблена з метою визначення шляхів і способів забезпечення підвищення професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад шляхом створення належних умов для їх безперервного навчання в навчальних закладах системи підвищення кваліфікації, шляхом стажування, а також самостійного навчання з урахуванням кращої світової практики.

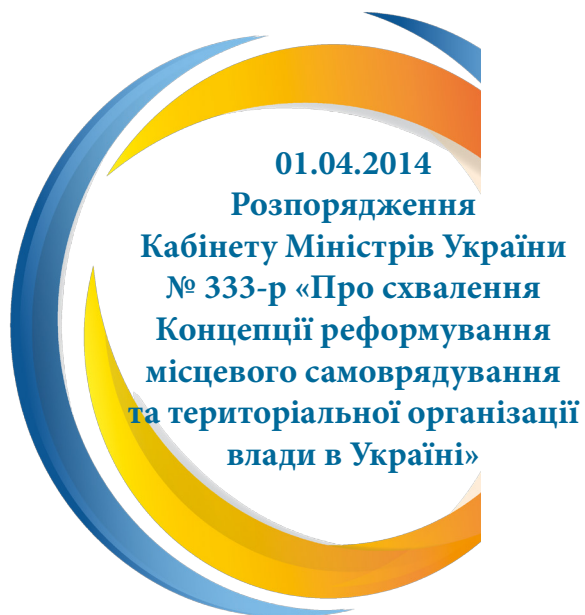
28.11.2011

**Розпорядження
Кабінету Міністрів України
№ 1198-р «Про схвалення
Концепції реформування
системи підвищення
кваліфікації державних
службовців, посадових осіб
місцевого самоврядування
та депутатів місцевих рад»**

Конкурс проводиться з метою відбору, відзначення і поширення кращих практик (діяльність органу місцевого самоврядування щодо реалізації проекту, програми, комплексу заходів у визначений період, під час здійснення якої отримано позитивні практичні результати) органів місцевого самоврядування з питань соціально-економічного розвитку територій.

28.03.2014

**Наказ Міністерства
регіонального розвитку,
будівництва та житлово-
комунального господарства
України № 96, зареєстрований
в Міністерстві юстиції України
14.04.2016 за № 419/25196
«Про затвердження Положення
про конкурс «Кращі практики
місцевого самоврядування»**

Метою Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, задоволення інтересів громадян у сферах життєдіяльності на відповідній території. Серед викликів, які стоять перед системою місцевого самоврядування, Концепція визначила зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування та зниження рівня престижності органів місцевого самоврядування на ринку праці.

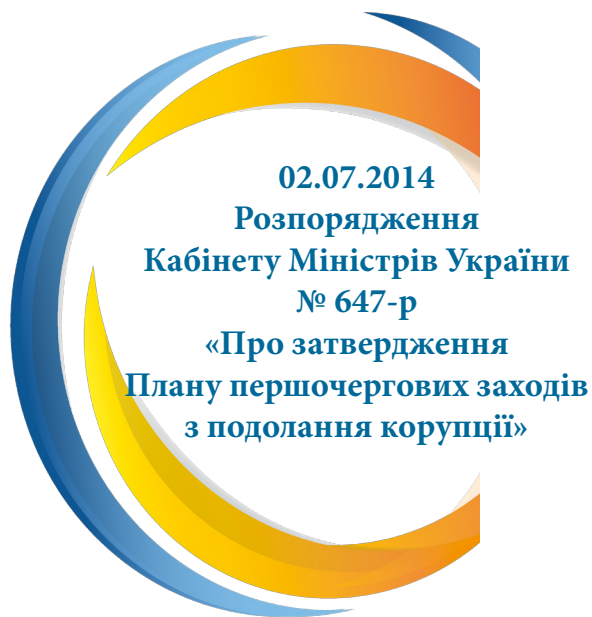
Закон визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю.

17.06.2014
Закон України
№ 1508-VII
«Про співробітництво
територіальних громад»

Цим документом визначено, що однією з цілей державної регіональної політики є ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку в напрямі його професіоналізації та фінансової децентралізації.

План першочергових заходів з подолання корупції передбачив розроблення законопроекту «Про службу в органах місцевого самоврядування» (нова редакція) на основі рекомендацій міжнародних експертів, зокрема програм ЄС та ОЕСР / SIGMA.

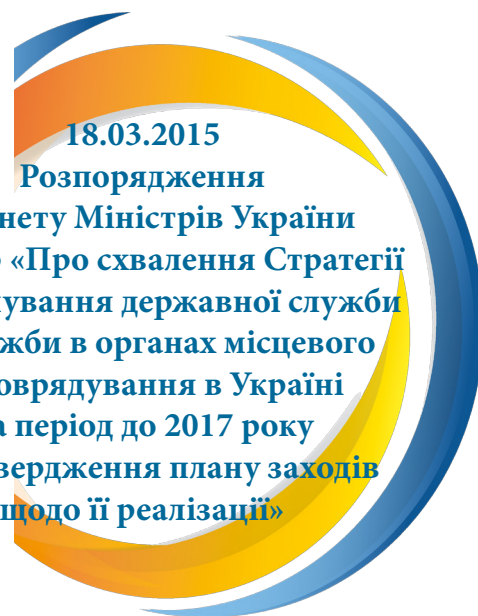
Закон поширюється, зокрема, на посадових осіб місцевого самоврядування, передбачивши відповідні антикорупційні обмеження.

Закон встановлює порядок об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам.

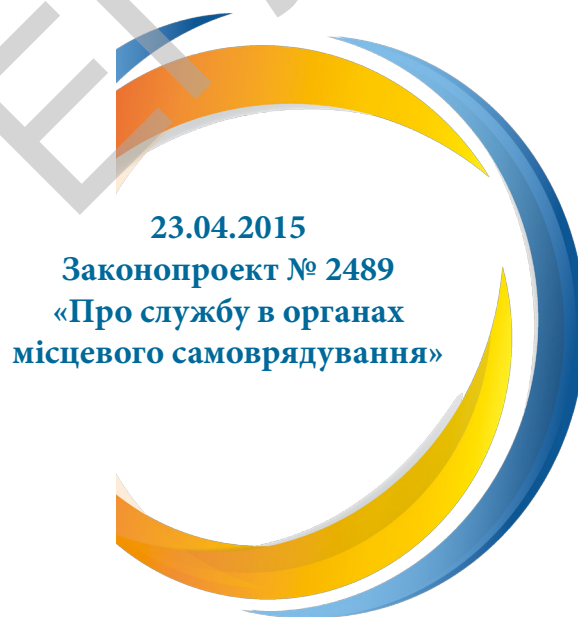
Стратегія передбачає підвищення ефективності професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування шляхом оптимізації системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зокрема у сфері державного та регіонального управління, запровадження індивідуальних програм розвитку персоналу та планування кар'єри.

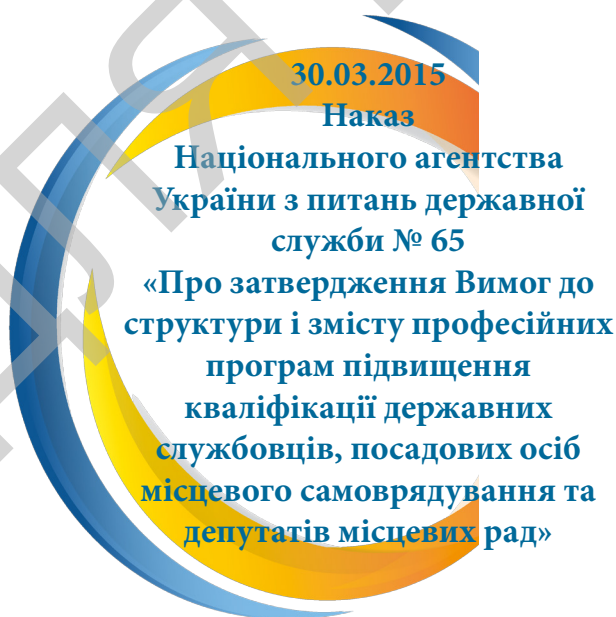

Методика визначає механізм та умови формування спроможних територіальних громад, а також порядок розроблення і схвалення перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області. Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст. Спроможна територіальна громада — територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

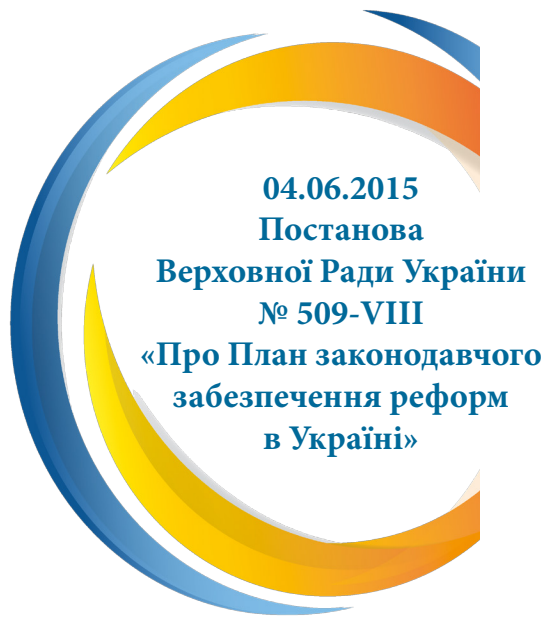
Проект Закону розроблено з метою встановлення нових правових та організаційних засад служби в органах місцевого самоврядування як професійної та політично неупередженої діяльності на благо держави і громади, а також для гарантування реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування.

23.04.2015
Законопроект № 2489
«Про службу в органах
місцевого самоврядування»

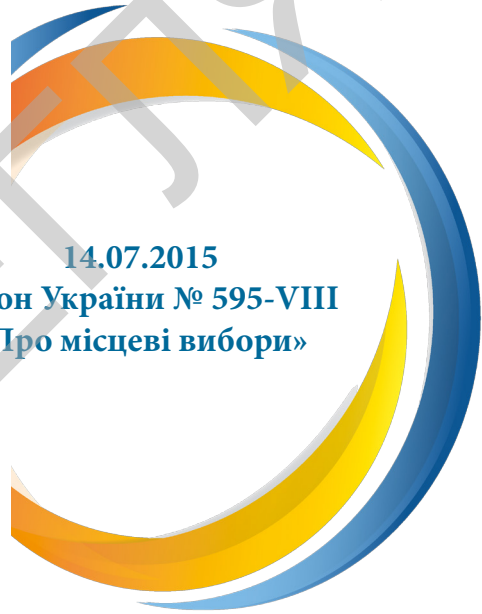
Встановлення чітких вимог до структури і змісту професійних програм дозволило спрямувати процес підвищення кваліфікації на вироблення професійної компетентності та оновлення знань, умінь, навичок щодо ефективного виконання завдань та посадових обов'язків, необхідних для провадження слухачами професійної діяльності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування.

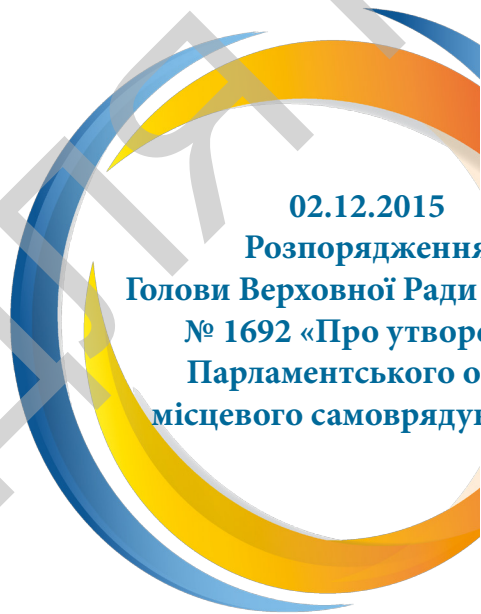
04.06.2015
Постанова
Верховної Ради України
№ 509-VIII
«Про План законодавчого
забезпечення реформ
в Україні»

Постанова передбачила реалізацію комплексу реформ, зокрема реформу місцевого самоврядування, регіональної політики та децентралізації.

Закон визначає основні засади, організацію і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів та старост.

14.07.2015
Закон України № 595-VIII
«Про місцеві вибори»

02.12.2015
Розпорядження
Голови Верховної Ради України
№ 1692 «Про утворення
Парламентського офісу
місцевого самоврядування»

На Парламентський офіс місцевого самоврядування покладено завдання щодо надання інформаційно-консультативної допомоги представникам органів місцевого самоврядування та сприяння у вирішенні організаційних питань щодо їх співпраці з парламентом, а також проведення заходів (круглих столів, нарад, робочих зустрічей) за участі представників Європейського Парламенту, вищих та місцевих представницьких органів зарубіжних країн, експертів з метою поширення кращого світового досвіду організації місцевого самоврядування та його законодавчого забезпечення, децентралізації влади, реформування місцевого самоврядування, розвитку місцевої демократії.

10.12.2015

**Закон України № 888-VIII
«Про внесення змін до деяких
законодавчих актів України
щодо розширення повноважень
органів місцевого
самоврядування та оптимізації
надання адміністративних
послуг»**

Закон передбачив внесення ряду змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізацію надання адміністративних послуг.

Прийняття даного акта передбачило внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України в частині посилення ролі Національного агентства України з питань державної служби як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та функціонування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

13.01.2016

**Постанова
Кабінету Міністрів України
№ 19 «Деякі питання
професійного навчання
державних службовців
та посадових осіб місцевого
самоврядування»**

Порядок встановив новий механізм проведення конкурсного відбору на зайняття вакантних посад в органах місцевого самоврядування, що відбуватиметься на основі оцінювання особистих досягнень у навчанні, роботі та виявленої здатності застосовувати знання, уміння і навички, моральні і ділові якості для належного виконання посадових обов'язків, навчання, професійного та особистого розвитку.

25.03.2016

**Постанова
Кабінету Міністрів України
№ 246 «Про затвердження
Порядку проведення конкурсу
на зайняття посад державної
служби»**

11.04.2016

Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 74, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.07.2016 за № 656/28786 «Про внесення змін до Вимог до структури і змісту професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад»

Прийняття наказу дозволило унормувати розподіл навчального часу на проведення аудиторних занять і самостійної навчальної роботи та запровадити у процес підвищення кваліфікації Європейську систему трансферу оцінок (ЄКТС).

Загальні правила є узагальненням стандартів етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх посадових обов'язків.

05.08.2016

Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування»

Розпорядженням затверджено план заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, який передбачає розроблення навчальних програм для посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад та державних службовців, зокрема з питань децентралізації фінансової системи, зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування.

22.09.2016

Розпорядження Кабінету Міністрів України № 688-р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»

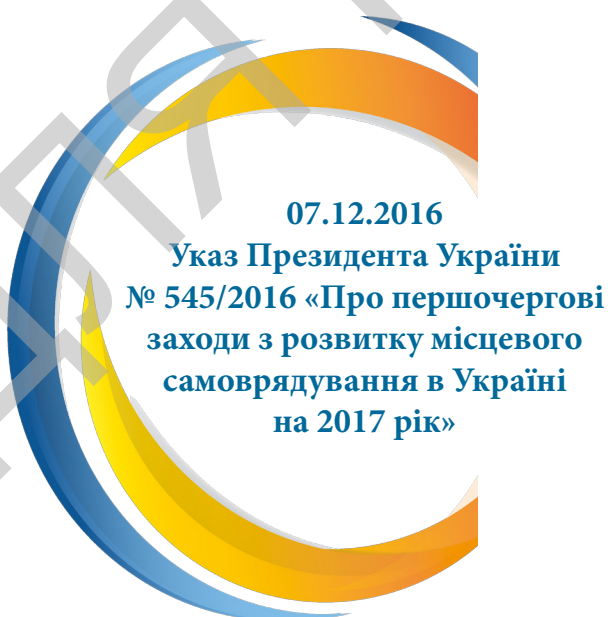
Прийняття даного акта дозволило створити умови для виконання державного замовлення на підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у 2017–2018 роках.

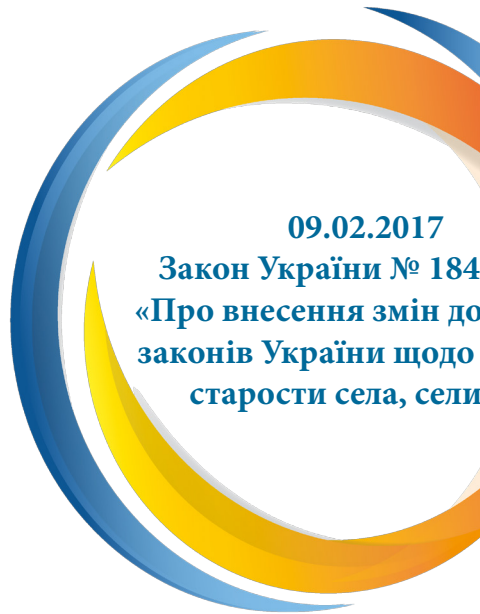
Прийняття Закону розширило повноваження органів місцевого самоврядування щодо контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення, передбачивши можливість проведення перевірок на підприємствах, в установах та організаціях, що перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади.

06.12.2016
Закон України № 5130
«Про внесення змін до деяких
законодавчих актів України»

Указ визначив підвищення інституційної спроможності місцевого самоврядування в Україні одним із пріоритетів розвитку держави на 2017 рік. Кабінету Міністрів України доручено із залученням органів місцевого самоврядування затвердити комплекс заходів на 2017 рік, передбачивши, зокрема, удосконалення системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування і механізму прийняття на службу в органи місцевого самоврядування висококваліфікованих осіб.

09.02.2017
Закон України № 1848-VIII
«Про внесення змін до деяких
законів України щодо статусу
старости села, селища»

Закон більш чітко визначив статус старости шляхом закріплення на законодавчому рівні просторових меж його діяльності, кола повноважень, підстав та порядку дострокового припинення повноважень, гарантій діяльності. Прийняття Закону прискорило процес формування спроможних територіальних громад, підвищило ефективність діяльності їх органів щодо соціально-економічного та культурного розвитку територій, на яких створені об'єднані територіальні громади, вирішило питання гарантій діяльності старост, що виникають у зв'язку з їхнім обранням.

Закон створює можливості для утворення об'єднаних територіальних громад, суб'єктом утворення яких є, зокрема, територіальні громади міст обласного значення без зміни меж відповідних районів, а також визначення чіткої послідовності дій у процесі призначення перших місцевих виборів у територіальних громадах, утворених у результаті об'єднання територіальних громад різних районів та зміни меж таких районів.

14.03.2017
Закон України № 1923-VIII
«Про внесення змін до деяких
законодавчих актів України щодо
особливостей добровільного
об'єднання територіальних
громад, розташованих на
територіях суміжних районів»

Акт унормовує перехід 208 громад, у яких відбулися перші вибори депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови у 2016 році на прями міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України.

24.05.2017
Розпорядження
Кабінету Міністрів України
«Про затвердження переліку
спроможних об'єднаних
територіальних громад, у яких
відбулися перші вибори депутатів
сільської, селищної, міської ради
та відповідного сільського,
селищного, міського голови
у 2016 році»

Цим актом Кабінет Міністрів України унормував питання статусу старост, зокрема було доповнено коло посадових осіб місцевого самоврядування, які не підлягають атестації, та виключено посаду старости із п'ятої категорії посад органів місцевого самоврядування. Відповідні зміни внесено до Типового положення про проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 № 1440.

Метою Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад є визначення стратегічних напрямів, механізмів та строків формування сучасної ефективної моделі (системи) професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування (службовців місцевого самоврядування), депутатів місцевих рад, яка б забезпечувала належне підвищення рівня їх професійної компетентності, була зорієнтована на потреби особистості у професійному розвитку впродовж життя та забезпечувала б впровадження принципів належного врядування.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ТЕРМІНІВ З МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

А

Адміністративна послуга — результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону.

Адміністративно-територіальна одиниця — область, район, місто, район у місті, селище, село.

Асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання — добровільні неприбуткові об'єднання, створені органами місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, узгодження дій органів місцевого самоврядування щодо захисту прав та інтересів територіальних громад, сприяння місцевому та регіональному розвитку.

Б

Бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування.

Бюджет розвитку — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

Бюджет — це план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади України, органами влади Автономної Республіки Крим та місцевими Радами народних депутатів.

Бюджети місцевого самоврядування — бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

В

Виборчий процес місцевих виборів — це здійснення суб'єктами виборчого процесу відповідних місцевих виборів, виборчих процедур.

Виконавчі органи рад — органи, які відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими законами.

Власні повноваження органу самоорганізації населення — повноваження, надані відповідно до Конституції та законів України сільською, селищною, міською або районною у місті (у разі її створення) радою органу самоорганізації населення під час його утворення.

Д

Делеговані повноваження — повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад.

Державне управління — вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень виконавчої влади.

З

Загальний склад ради — кількісний склад депутатів ради, визначений радою відповідно до закону.

Загальні збори — зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення.

М

Малі міста — міста з чисельністю населення до 50 тис. чоловік.

Межа міста — зовнішня межа земель міста, що відокремлює їх від земель іншого призначення і визначається проектом планівки та забудови міста або техніко-економічним обґрунтуванням розвитку міста.

Межа району, села, селища, міста, району у місті — це умовна замкнена лінія на поверхні землі, що відокремлює територію району, села, селища, міста, району у місті від інших територій.

Мінімальний бюджет місцевого самоврядування — розрахунковий обсяг місцевого бюджету, необхідний для здійснення повноважень місцевого самоврядування на рівні мінімальних соціальних потреб, який гарантується державою.

Мінімальний рівень соціальних потреб — гарантований державою мінімальний рівень соціальних послуг на душу населення в межах усієї території України.

Місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів виконавчої влади.

Місьцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місьцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцевий референдум — форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування.

Місцеві податки та збори — податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим кодексом України, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Обласний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

Органи самоорганізації населення — представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста.

Посада — це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень.

Посадова особа місцевого самоврядування — особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Поточний бюджет — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків.

Право комунальної власності — право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Право комунальної власності — право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Правомочний склад ради — кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку, яка становить не менш як дві третини від загального складу ради.

Представницький орган місцевого самоврядування — виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення.

Принцип субсидіарності — принцип взаємодії між різними рівнями в ієрархічній системі управління, за якої вищий рівень приймає нові рішення (правила та процедури) тільки за умови їх вищої ефективності, ніж відповідні рішення нижчого рівня.

Районний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

Районні та обласні ради — органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст.

Рішення про місцевий бюджет — нормативно-правовий акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної ради, виданий в установленому законодавством України порядку, що містить затверджені повноваження відповідно Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації або виконавчому органу місцевого самоврядування здійснювати виконання місцевого бюджету протягом бюджетного періоду.

Самооподаткування — форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру.

Система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідного села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.

Склад ради — кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку.

Служба в органах місцевого самоврядування — це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

Сталий розвиток — розвиток суспільства для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування.

Старостинський округ — частина території об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», на якій розташовані один або декілька населених пунктів (сіл, селищ),

крім адміністративного центру об'єднаної територіальної громади, визначена сільською, селищною, міською радою з метою забезпечення представництва інтересів жителів такого населеного пункту (населених пунктів) старостою.

Суб'єкт владних повноважень — орган державної влади, орган місцевого самоврядування, інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

Територіальна громада — жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

ДЛЯ НОТАТОК

A series of horizontal lines for taking notes, with a large, light gray watermark reading "ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ" (For viewing) diagonally across the page.

